

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ I PETYCJI

Warszawa, 25 marca 2024 r.

BAP.DPK.133.86.2024 GK

P11-17/24	Data wpływu petycji 26 stycznia 2024 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 22 marca 2024 r.

EMERYTURA POWSZECHNA I ROLNICZA

TEMAT

PODWYŻSZENIE WYSOKOŚCI EMERYTURY PODSTAWOWEJ

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Grzegorz Jedamski.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 85 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w celu określenia, że kwota emerytury podstawowej jest równa kwocie najniższej emerytury określonej w przepisach emerytalnych.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji wskazał na potrzebę zmiany przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w celu określenia, że kwota emerytury podstawowej jest równa kwocie najniższej emerytury określonej przepisami emerytalnymi. Jest zdania, że obecna forma zabezpieczenia społecznego regulowana m.in. przepisami o emeryturze podstawowej i najniższej narusza prawa obywatela wynikające z art. 2 oraz art. 30 Konstytucji RP.

Petytor podkreślił, że ustawodawca nie może pozbawiać prawa do życia co najmniej na poziomie minimum socjalnego rencistów w pełni niezdolnych do pracy i emerytów oraz osób otrzymujących renty rodzinne. Dodatkowo wskazał, że wysokość kwoty najniższej emerytury i renty w ustawie o emeryturach i rentach z FUS powinna wynikać z obliczenia minimum socjalnego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Autor petycji wnioskuje o:

1) zmianę art. 6 pkt 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez nadanie art. 6 pkt 7 brzmienia: "7) emeryturze podstawowej - rozumie się kwotę równą kwocie najniższej emeryturze określonej w przepisach emerytalnych.",

2) zmianę art. 85 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez nadanie art. 85 ust. 2 brzmienia: "2. Kwota najniższej emerytury, z zastrzeżeniem art. 24a ust. 6, art. 54, art. 54a ust. 2 i art. 87, oraz renty rodzinnej wynosi od 1 marca każdego roku kwotę wynikłą z kwoty minimum socjalnego, obliczonego dla cen z pierwszego kwartału roku poprzedniego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, powiększonej co najmniej o przyjęty wskaźnik rocznej waloryzacji emerytur za poprzedni rok.",

3) dodanie do art. 85 w ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS pkt 1 w brzmieniu: "1) Rada Ministrów uchwałą do 15 lutego każdego roku określi wysokość kwoty najniższej emerytury i renty dla osób całkowicie niezdolnych do pracy,

obowiązującej od 1 marca danego roku, której wysokość nie może być mniejsza od kwoty minimum socjalnego, obliczonego dla cen z pierwszego kwartału poprzedniego roku przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa emeryckiego, powiększonej co najmniej o przyjęty wskaźnik rocznej waloryzacji emerytur za poprzedni rok.”.

Wnioskodawca wskazał, że nie tylko on uważa, że najniższa emerytura nie powinna być niższa niż minimum socjalne, również OPZZ stoi na stanowisku, że minimalna emerytura nie powinna być niższa niż minimum socjalne dla jednoosobowych gospodarstw emeryckich (stanowisko OPZZ z 8 stycznia 2024 r., zawarte w uwagach do budżetu na rok 2024).

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2024 r. poz. 90) w art. 6 zawiera definicje ustawowe. Pkt 7 wskazuje, że ilekroć w ustawie jest mowa o emeryturze podstawowej - rozumie się kwotę równą 90% najniższej emerytury określonej w przepisach emerytalnych.

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251) w art. 85 określa minimalną wysokość świadczeń. Ust. 2 stanowi, że kwota najniższej emerytury, z zastrzeżeniem art. 24a ust. 6, art. 54, art. 54a ust. 2 i art. 87, oraz renty rodzinnej wynosi 1 588,44 zł miesięcznie. Ustawa w art. 85 ust. 3 doprecyzowuje, że kwoty najniższych świadczeń, o których mowa w ust. 1-2a, podwyższa się przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji, o którym mowa w art. 89-94.

W ust. 4 określono, że świadczenia ustalone w kwotach niższych niż określone w ust. 1-3, w tym także świadczenia ustalone wraz ze zwiększeniami, o których mowa w art. 56 ust. 3 i 4 oraz w art. 73 ust. 3 i 4, podwyższa się do tych kwot z urzędu, a jeżeli ich wypłata była wstrzymana - po wznowieniu wypłaty. Jednak emerytury przysługującej z Funduszu nie podwyższa się do kwoty najniższej emerytury, jeżeli przysługuje ona osobie, która ma ustalone prawo do emerytury wojskowej obliczonej według zasad określonych w art. 15a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub do emerytury policyjnej obliczonej według zasad określonych w art. 15a i art. 15d ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (...).

INFORMACJE DODATKOWE:

Senacka Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi na posiedzeniu (nr 3) 23 stycznia 2024 r. rozpatrywała ustawę budżetową na rok 2024 w częściach właściwych zakresowi działalności tej komisji.

W dyskusji wziął udział autor przedmiotowej petycji, Grzegorz Jedamski, który wypowiedział się na temat emerytury podstawowej, która „miała się równać emeryturze minimalnej”. Wskazał: „Zaplanowano na przyszły rok 1 831 zł, a zatem ok. 50% przeciętnej emerytury wypłacanej przez ZUS. Jest to nie do pogodzenia z prawami wynikającymi z Konstytucji. To naruszenie sprawiedliwości społecznej, a także godności każdego obywatela, który ma wypłacaną emeryturę czy rentę poniżej minimum socjalnego. Jak wiadomo, świadczenia na poziomie minimum socjalnego są to świadczenia, które gwarantują możliwość przeżycia bez biologicznej i społecznej degradacji. A zatem ja to w tym aspekcie rozpatruję. Jeżeli emerytury zaplanowane na przyszły rok w rolnictwie wynoszą przeciętnie 1 831 zł brutto, tj. 1 600 zł netto – niewiele tę kwotę przekraczają – to są one znacznie poniżej progu minimum socjalnego, który w tej chwili wynosi pow. 1 700 zł.

A zatem, po pierwsze, jest to budżet – ten, który został zaplanowany – niespełniający wymogów wynikających z konstytucji. Po drugie, mam nadzieję, że w ubiegłej kadencji Sejmu ówczesna opozycja nie zgłosiła tej poprawki tylko po to, żeby się przypodobać społeczeństwu wsi, że wynikało to z troski o dobro społeczeństwa. W związku z tym wyrażam nadzieję, że w tej kadencji Sejm niezwłocznie podejmie prace nad petycją, którą złożyłem, wnosząc o odpowiedni wzrost emerytury podstawowej, wzrost do kwoty 100% emerytury minimalnej.

W związku z tym wyrażam nadzieję, że Sejm podejmie się zmiany ustawy, tak aby emerytura podstawowa równała się emeryturze minimalnej. Zachodzi potrzeba zwiększenia budżetu w obszarze wydatków na emerytury i renty, który obecnie jest zaplanowany w kwocie 22 miliardów 571 milionów, zwiększenia tej pozycji o kwotę 2 miliardów 507 milionów 930 tysięcy, by zapewnić wypłatę emerytur po zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, po zmianie w aspekcie emerytury podstawowej, która powinna być zrównana z emeryturą minimalną z tytułu ubezpieczenia emerytalno-rentowego z FUS. No, jest to wymóg konstytucyjny, więc miejmy nadzieję, że obecna władza, tzn. większość parlamentarna, jest świadoma tego problemu.”.

Senator Jerzy Chróścikowski w dyskusji wskazał: „Chciałbym tu powiedzieć koledze, który reprezentuje rolników, że mówi bardzo słusznie. My też byśmy chcieli to zrobić, tylko że, tak jak pan wspomniał, najpierw trzeba zmienić ustawę. Chcę powiedzieć, że poprzednio była dość długa walka o to, żeby podnieść te wskaźniki, bo były potężne straty. Częściowo je nadrobiliśmy, ale tylko częściowo. Wniosek był taki, że trzeba dalej to robić. Ja mam nadzieję, że obecny pan minister przychyli się do postulatu zmiany ustawy. A co do budżetu, to bez zmiany ustawy tego nie możemy zrobić. My byśmy to zwiększyli, tylko nie ma podstawy prawnej. My

tej podstawy prawnej oczekujemy jako senatorzy. Problem znamy, my go już przećwiczyliśmy, wiemy, o co chodzi, ale musi tu być decyzja rządu – mówmy uczciwie: rządu, nie tylko samego pana ministra, ale i ministra finansów – żeby zmienić tę podstawę.”

Przewodniczący komisji Ryszard Bober zauważył: „Ten wskaźnik to rzeczywiście 0,9. No, przy tych przelicznikach, bodajże 1,18 i 1,23, skutek był taki, że emerytura rolnicza wykraczała poza normalną, która jest przyznawana wszystkim obywatelom”.

Zastępca Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Marek Surmacz wskazał, że „jeśli będzie ustawa, KRUS będzie ją wykonywać. Wiąże się to ze środkami, którymi dysponuje władza ustawodawcza. Potrzebne jest uchwalenie tego, przejście całej procedury ustawodawczej.”

Do Sejmu w 2022 r. wpłynął rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, który dotyczył powiązania emerytury podstawowej z KRUS z najniższą emeryturą z ZUS, co miało doprowadzić do faktycznego zrównania emerytury z KRUS z emeryturą z ZUS i wyrównania waloryzacji emerytur rolniczych z ZUS. Prezydent podpisał ustawę 20 lutego 2023 r.

Z uzasadnienia projektu ustawy wynikało, że „zmiana sprowadza się do powiązania wysokości emerytury podstawowej z kwotą w wysokości 90% najniższej emerytury określonej w przepisach emerytalnych. Emerytura podstawowa stanowi podstawę wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych rolniczych, gdyż świadczenia te wypłaca się w kwocie odpowiadającej iloczynowi wskaźnika wymiaru ustalanego na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników i aktualnej emerytury podstawowej. Obecnie emerytura podstawowa (od 1 marca 2022 r. wynosi 1 084,58 zł) jest znacząco niższa od najniższej emerytury (od 1 marca 2022 r. wynosi 1 338,44 zł).

Mając na względzie, że świadczenia rolnicze są stosunkowo niskie, zaproponowane w projekcie ustawy rozwiązanie pozwoli zrekompensować świadczeniobiorcom ich oczekiwania w trakcie przyszłorocznej waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych rolniczych. Jest to szczególnie istotne z tego względu, że z zapowiedzi dotyczących tegorocznej (w roku 2022) waloryzacji wynikało, że świadczenia wzrosną o 7%, a sposób waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych rolniczych nie pozwolił osiągnąć tej wartości, co spotkało się z dużym niezadowoleniem świadczeniobiorców.

Dodatkową przesłanką do zmian jest planowany wskaźnik waloryzacji świadczeń emerytalnych w 2023 r., na poziomie 13,8%. Obecny sposób waloryzacji rolniczych świadczeń emerytalno-rentowych nie gwarantowałby podwyżki świadczeń na przewidywanym poziomie.

W związku z tym, że zgodnie z projektem ustawy emerytura podstawowa będzie równa kwocie 90% najniższej emerytury określonej w przepisach emerytalnych, były konieczne zmiany w art. 48 i art. 48a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.”.

W nieobowiązującej już wersji ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (od wejścia w życie ustawy do 2017 r.) wskazano w art. 6, że emerytura podstawowa stanowi kwotę miesięcznej najniższej emerytury, określoną w przepisach emerytalnych. Art. 6 pkt 7 został zmieniony przez art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 2) zmieniającej nin. ustawę od 1 marca 2017 r. i do 2023 r. przepis stanowił, że przez kwotę emerytury podstawowej rozumie się kwotę 882,56 zł miesięcznie, która podlega waloryzacji zgodnie z przepisami ustawy. Następnie art. 6 pkt 7 zmieniono przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 337) zmieniającej tę ustawę z dniem 1.03.2023 r.

W poprzednim stanie prawnym, zgodnie z art. 6 pkt 7, przez emeryturę podstawową rozumiano kwotę 1 084,58 zł miesięcznie, która podlegała waloryzacji zgodnie z przepisami ustawy. Waloryzacja emerytur i rent rolniczych polega na pomnożeniu zwaloryzowanej kwoty emerytury podstawowej przez indywidualne wskaźniki wymiaru świadczenia (dla części składkowej i części uzupełniającej) - ustalone odrębnie dla każdego świadczeniobiorcy.

Waloryzacja emerytury podstawowej polega na jej pomnożeniu przez wskaźnik waloryzacji ustalony zgodnie z przepisami emerytalnymi, który w 2022 r. wynosił 7%. Jeżeli zwaloryzowana kwota emerytury lub renty z ubezpieczenia jest niższa od kwoty najniższej emerytury określonej w przepisach emerytalnych, wysokość takiego świadczenia podwyższa się (z pewnymi wyjątkami) z urzędu do tej kwoty. Ten sposób waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych obowiązywał od 2017 r. Wraz z wejściem w życie przepisów w 2017 r. zniesiono poprzednio obowiązujące powiązanie emerytury podstawowej z wysokością aktualnej najniższej emerytury w systemie powszechnego ubezpieczenia społecznego. Do tego czasu waloryzacja świadczeń rolniczych polegała na przeliczeniu świadczenia w oparciu o aktualną emeryturę podstawową, którą zgodnie z art. 6 pkt 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników była wysokość najniższej emerytury w systemie powszechnym.

Wprowadzony w 2023 r. mechanizm polega na tym, że emerytura podstawowa, podlegająca waloryzacji, nie jest określona kwotowo, ale stanowi kwotę równą 90% najniższej emerytury określonej w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Projekt ustawy z 2023 r. był szeroko omawiany. Podczas posiedzenia senackich Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej (nr 144) oraz Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi (nr 96) 7 lutego 2023 r. sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Anna Gembicka

wskazała: „Projekt zakłada przede wszystkim, że emerytura podstawowa, która służy do wyliczenia emerytury rolniczej, będzie równa 90% minimalnej emerytury wypłacanej z ZUS (...).

Emerytura podstawowa nie jest całością emerytury wypłacanej rolnikowi, bo emerytura podstawowa, tj. jej wartość, mnożona jest jeszcze przez wskaźnik wymiaru świadczenia, który np. w przypadku 25 lat opłacenia składek wynosi 1,18. Czyli nie ma takiego ryzyka, że minimalna emerytura rolnicza będzie niższa od minimalnej emerytury wypłacanej z ZUS. Na ten rok jest zaplanowana waloryzacja emerytur, w związku z tym emerytura minimalna z ZUS wzrośnie do 1 588,44. Dzięki temu też minimalna emerytura rolnicza będzie nie mniejsza niż właśnie ta wartość. Oczywiście można jeszcze powiedzieć zabezpieczająco, że już w obecnie obowiązujących przepisach jest gwarancja, że po 25 latach opłacania składek emerytura rolnicza nie będzie niższa niż emerytura minimalna ZUS.

Poza tym na podstawie tej ustawy będzie możliwe uzyskanie dodatku do emerytury rolniczej. Będzie to zapewniał mechanizm rekompensujący opłacenie podwójnej składki czy też dodatkowej składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe z tytułu prowadzenia dodatkowo, oprócz działalności rolniczej, pozarolniczej działalności gospodarczej i działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych o powierzchni pow. 50 ha. Rolnikom, którzy opłacają taką składkę, będzie przysługiwał dodatek do emerytury w wysokości 0,5% emerytury podstawowej za każdy rok opłacania takiej składki. Projekt ten też doprecyzowuje istniejące już przepisy w zakresie rehabilitacji leczniczej w kontekście definicji osoby uprawnionej do renty rodzinnej.”.

Posel Czesław Siekierski 19 grudnia 2022 r. wystosował interpelację nr 37863 do ministra rolnictwa i rozwoju wsi, w sprawie powiązania rolniczych świadczeń podstawowych z kwotą najniższej emerytury z FUS. Pytania dotyczyły głównie powodów zmiany przepisów ustawy o ubezpieczeniu emerytalnym rolników w 2017 r. W odpowiedzi sekretarz stanu, Anna Gembicka, wskazała na zalety zaproponowanego rozwiązania oraz przedstawiła dane kwotowe w zakresie zmiany art. 6 ust. 7. Dane dotyczą roku 2017.

Przed wejściem w życie ustawy w 2017 r.

Staż pracy	Wysokość emerytury rolniczej	Dodatkowe roczne świadczenie pieniężne „trzynasta emerytura”	Kolejne dodatkowe roczne świadczenie pieniężne „czternasta emerytura”
25	1 579,36 zł	1 338,44 zł	1 338,44 zł
30	1 606,13 zł	1 338,44 zł	1 338,44 zł
35	1 646,28 zł	1 338,44 zł	1 338,44 zł

Po wejściu w życie ustawy w 2017 r.

Staż pracy	Wysokość emerytury rolniczej	Dodatkowe roczne świadczenie pieniężne „trzynasta emerytura”	Kolejne dodatkowe roczne świadczenie pieniężne „czternasta emerytura”
25	1 686,93 zł	1 588,44 zł	1 588,44 zł
30	1 715,52 zł	1 588,44 zł	1 588,44 zł
35	1 758,41 zł	1 588,44 zł	1 588,44 zł

Odpowiadająca wskazała też, odnosząc się do decyzji z 2017 r. należy „przypomnieć, że w tym roku obniżony został wiek emerytalny do 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat dla mężczyzn, który od 2013 r. był sukcesywnie podwyższany by w rezultacie zrównać wiek dla kobiet i mężczyzn do 67 lat. W wyniku przepisów wprowadzonych w 2012 r., nie można było już przechodzić na wcześniejsze emerytury, co w przypadku kobiet rolników spowodowało, że możliwy wiek przejścia na emeryturę został podniesiony o 12 lat.”

Do Sejmu 23 maja 2023 r. Klub Parlamentarny Lewica złożył projekt ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, zgodnie z którym emerytura podstawowa miała równać się kwocie najniższej emeryturze określonej w przepisach emerytalnych. Projektowi nie został nadany numer druku.

Tegoroczna waloryzacja emerytur dla rolników wyniosła 12,12%. Warto jednak podkreślić, że świadczenia z KRUS są wyliczane nieco inaczej niż te z ZUS-u. Bazują na tzw. emeryturze podstawowej i są naliczane indywidualnie. Emerytura podstawowa wynosi 90% emerytury minimalnej.

Do Sejmu 11 grudnia 2023 r. została złożona przez Grzegorza Jedamskiego petycja o tożsamej treści. Petycja 24 stycznia 2024 r. została skierowana do Komisji do Spraw Petycji. Na dzień sporządzania niniejszego materiału w Sejmie nie podjęto prac nad petycją.

OPRACOWAŁA

Gabriela Kopania

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz